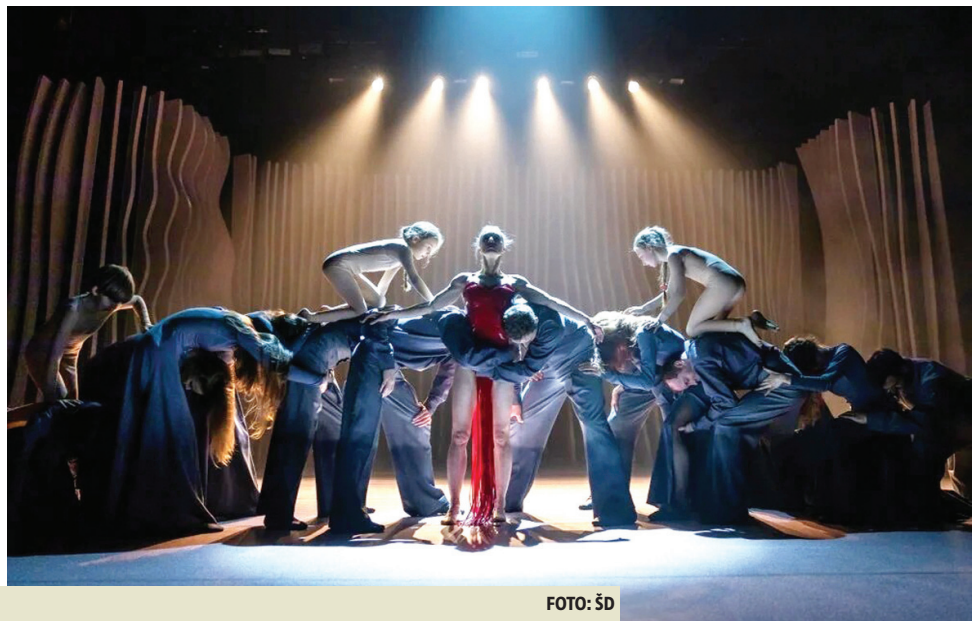

Košická inscenácia ocenená v kategórii Mimoriadny počin. FOTO: ŠD

Veľa sa škrtalo, menilo, vstúpila do toho vojna. A vznikla baletná Extáza, veľké gesto k žene

ANDREJ PETROVIČ: „JE ÚŽASNÉ A VŽDY PRÍJEMNÉ, KEĎ JE ČLOVEK ZA PRÁCU OCENENÝ."

Divadelné ocenenia sezóny DOSKY tohto roku priniesli Štátnemu divadlu Košice historické okamihy. Jeho inscenácie, tvorcovia a umelci v nich účinkujúci získali od 36 kritikov, teoretikov a publicistov až 8 nominácií.

KOŠICE. U odborníkov najviac zarezonovala baletná inscenácia Extáza / Obrazy o nej, ktorá bola nominovaná v štyroch kategóriách a napokon si odniesla dve DOSKY.

Jednu získal celý tvorivý kolektív vedený režisérom a choreografom Andrejom Petrovičom v kategórii Mimoriadny počin v oblasti tanečného divadla a druhú Vladislav Šarišský v kategórii Najlepšia scénická hudba sezóny.

„Ešte sa z toho trochu spamätávame. Je to také nečakané. Ale je úžasné a vždy príjemné, keď je človek za prácu ocenený," hovorí Andrej Petrovič, ktorý zdôrazňuje, že cena patrí všetkým tvorcom inscenácie.

Od krásy k žene a jej sile

Úspešné baletné dielo sa rodilo viac ako rok.

„Keď som prichádzal do divadla, dostal som príležitosť urobiť predstavenie, ktoré si vyberiem, za čo som veľmi vďačný generálnemu riaditeľovi Ondrejovi Šothovi. Celé to vznikalo rok. Hľadali sme tému. Dlhšie som mal v mysli tému fenoménu krásy. Prvotná idea teda bola, že inscenácia bude o kráse. Následne som hľadal rôzne symboly krásy v literatúre. Siahol som po Umbertovi Ecovi a jeho knihe Dejiny krásy, následne to bol Wildov román Portrét Doriana Graya a v istom momente, počas vzájomných rozhovorov s dramaturgičkou a libretistkou inscenácie Evou Gajdošovou, sa mi neskôr do rúk dostala kniha o Alme Mahler, o ktorej sa hovorilo, že bola najkrajšou ženou Viedne. Zrazu som si uvedomil, že v týchto mojich úvahách je podvedome stále prítomný ženský element a že sa moja prvotná idea postupne pretvára smerom k žene, k ženskosti, k jej sile. Že je to žena, ktorá sa stane hlavnou predstaviteľkou inscenácie, že ženskosť bude ústrednou témou," hovorí o vzniku inscenácie a jej konečnej podoby Andrej Petrovič.

Stále nevyriešená otázka

Téma rodovej rovnosti sa podľa Petroviča tiahne dejinami ľudstva už veľmi dlho a napriek tomu otázka rovnoprávnosti žien stále nie je vyriešená.

„A tak sa žena stala hlavným motívom a hlavnou myšlienkou predstavenia. Postupne sa začali nabaľovať rôzne obrazy a tých scenárov, ktoré sme spolu so spoluautorom Tomášom Strakom prešli, bolo veľmi veľa. Rodili sa obrazy o tom, aké je poslanie ženy v dnešnej spoločnosti. Stále som hľadal tú záverečnú ideu a nakoniec prišla v tom, že príde chvíľa, keď žena padne, ale znovu sa postaví a všetci, ktorí sú okolo nej, ju držia, ale zároveň aj ona drží ich," spomína na tvorivý proces Petrovič, ktorý počas neho viedol veľa diskusií s dámami a ženami venujúcimi sa problematike rodovej rovnosti.

„Dostal som od nich veľa podnetov, ktoré ovplyvnili tvorbu tohto diela. A tak vznikol napríklad aj duet ženy so ženou, ktorý sa stal pre mňa takým zlomovým v tomto predstavení. Veľa sa škrtalo, veľa sa menilo, vstúpila do toho vojna, pocity boli zmiešané. Ale som veľmi rád, že tie konečné rozhodnutia, ktoré sa urobili, sa stali viditeľnými a zarezonovali a nakoniec znamenali to, že sme domov priniesli DOSKY," dodáva Petrovič.

Pri druhých DOSKÁCH super pocit

Vladislav Šarišský bol na prvé ocenenie DOSKY za scénickú hudbu nominovaný už v roku 2013.

Vtedy pri natáčaní dokrútky pre záverečný ceremoniál o cene úprimne povedal, že preňho neznamená nič. „Vtedy som vôbec nevedel, že niečo také existuje a odkedy to existuje. Teraz, keď som držal tú svoju dosku, stál som pri mikrofóne a mal povedať ďakovnú reč, som zistil, že tie DOSKY pre mňa predsa len niečo znamenajú. A to, čo pre mňa znamenajú, vyplýva najmä z uvedomenia si, že to bol v tomto roku už 25. ročník udeľovania týchto cien. Je to cena, ktorá je podľa niektorých kontroverzná, iní sa k nej nehlásia, ale ak nejaký jav existuje už štvrťstoročie, tak čosi zaručuje a niečo znamená. Ak by to nemalo nejakú hodnotu, tak by to zaniklo a neexistovalo toľko rokov v čase. A tak je ten pocit dnes super a napĺňa ma, lebo myslím si, že sme si tie ceny zaslúžili, lebo sme vytvorili jedno veľmi pekné dielo, fantastické po tanečnej, vizuálnej aj po hudobnej stránke. Je dôležité, aby javy, ktoré za niečo stoja, boli ohodnotené a vystavené verejne pre všetkých ľudí ako znak toho, že si vážime sami seba," hovorí Šarišský.

Súčasťou baletných Obrazov o nej bola aj prvá dáma košickej činohry Beáta Drotárová. FOTO: ŠD

Polovica v predstavení, druhá v šuplíku

Pri tvorbe hudby sa podľa neho na začiatku dá spoľahnúť iba na nebesia a vyššie sily, ktoré môžu, ale nemusia, zaručiť to, že tá prvotná práca nevyjde nazmar. „V tomto prípade naozaj nevyšla nazmar. Nazmar vyšla tá druhotná a ďalšia v poradí. Je to stále viac-menej pokus presunúť sa do budúcnosti, do momentu, keď je dielo hotové, hoci človek nemá žiadne koordináty, aké to bude. Lebo na začiatku bola jedna veta, jedna myšlienka o tom, aké to asi bude. Je to asi také, keď sa človek díva na hviezdy povie si, aký obrovský priestor vidím a pri tom to, čo človek vidí, je minimum z pohľadu univerza, ktoré je človeku ponúknuté. A tak sa človek snaží zaznamenať nejaký materiál, k čomu ho núti kontrakt, lebo ho musí dodať do určitého termínu. I sa stalo tak ako sa stalo. Materiál bol dodaný a z neho sa napokon podarilo uchovať väčšiu polovicu. Následne vznikal ďalší materiál počas úprav témy, postupne sa veci stávajú zreteľnejšími, obrysy jasnejšími a hrany obrúsenejšími. Stále vzniká nová hudba a nakoniec polovica toho, čo vznikne ide do šuplíka. Aj ja som si vybudoval akýsi šuplík, lebo som zistil, že je to výborná vec. Nakoniec ostala hodina hudby v predstavení a hodina hudby, ktorá v tomto predstavení nikdy nezaznie," opisuje Šarišský tvorivý proces.

Pri inscenácii Extáza / Obrazy o nej bol podľa neho potrebný špecifický prístup k tvorbe. „Hudba vznikala vo veľmi vo veľmi reálnom čase a bola ohýbaná a upravovaná v rámci spolupráce. Nebolo to vôbec schematické v tom tradičnom princípe, keď choreograf vytvára svoje predstavy na základe hudby, ktorú už má," dopĺňa.

Do košického divadla putovali tri divadelné Dosky - získali ich operná sólistka Eva Bodorová za postavu kráľovnej Alžbety v opere Roberto Devereux, Andrej Petrovič (v strede) s kolektívom a Vladislav Šarišský (vpravo). FOTO: ŠD

Budú obrazy o ňom?

„Zatiaľ nie, hoci mám veľmi rád, keď má nejaký dobrý seriál pokračovanie. Túto otázku som už niekoľkokrát dostal. Napadlo mi, že spravím aj tú druhú stranu. Keď to nejako príde a univerzum to nastaví tak, že bude k tomu inšpirácia, tak sa to možno udeje. Aj keď to možno nebude ako samostatné predstavenie, ale len nejaká časť v ďalšej inscenácií," odpovedá Andrej Petrovič.

To, že sa s otázkou, či vzniknú aj „obrazy o ňom" počas tvorivého procesu stretli, potvrdzuje aj Vladislav Šarišský.

„Lebo v istom momente sme zistili, že to predstavenie naberie tento konkrétny tvar a téma bude venovaná žene s veľkým Ž ako takej a nie mužovi s veľkým M ako takému. Argument, ktorý zavážil, hovoril o tom, že mužskej téme je venovaný omnoho väčší priestor ako tej ženskej. Mužský princíp je analyzovaný mnohokrát a úctivé a pokorné gesto k žene chýba. Aj preto sme chceli spraviť veľké umelecké gesto voči žene. A to bol aj náš cieľ. Jednoducho poslať odkaz našim mamám, babkám, ženám, všetkým frajerkám, lebo sme zistili, že si zaslúžia našu veľkú úctu," zdôrazňuje Šarišský.

SVJATOSLAV DOHOVIČ